

Donderdag 9 september 1915 – ochtendeditie

Geïnterneerden.

De ruim dertig Belgen, mannen, vrouwen en kinderen, die sedert ongeveer een jaar te Lemmer verbleven, zijn gisteren naar het kamp te Ede overgebracht.

Parijs, 8 september. Officieel bericht van vanmiddag:

De afgelopen nacht heeft zich gekenmerkt door enkele artilleriegevechten in België, ten noorden van Ieper.

Berlijn, 8 september. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Een aantal vijandelijke oorlogsschepen zijn gisteren voor Middelkerke verschenen en hebben 's ochtends Westende en 's middags Oostende beschoten. Zij hebben zich teruggetrokken voor het vuur van onze kustbatterijen. Militaire schade is niet aangericht; te Oostende zijn twee Belgische ingezetenen gewond en een gedood.

Mevrouw Carton de Wiart, de echtgenote van de Belgische minister van justitie, die na haar gevangenschap in Duitsland te Bazel vertoefde, heeft daar aan een correspondent van de Daily Chronicle een en ander over haar wedervaren verteld. Zij erkende dat zij in de Duitse gevangenis niet hard, wel streng was behandeld. Zij had een afzonderlijke cel en kreeg de gewone gevangenskost. Twee uur per dag mocht zij op de binnenplaats toeven en 's zondags de gevangenskapel bezoeken. Zij werd voortdurend bewaakt; ook wanneer de Spaanse gezant haar bezocht, was er steeds een Duitse officier en een bewaakster bij.

In tegenspraak met hetgeen uit andere bron is gemeld, als zou haar een deel van haar straf zijn kwijtgescholden, deelde zij de

correspondent mee dat de 3 maanden, waartoe zij was veroordeeld, waren afgelopen en zij de volgende ochtend op vrije voeten werd gesteld. Aanvankelijk was de Duitse regering voornemens haar tot het einde van de oorlog in Duitsland te houden, maar door de tussenkomsst van koning Alfonso kreeg zij vergunning het land te verlaten. Zij is echter verbannen uit België. Haar zes kinderen, waarvan het jongste pas twee jaar is, toeven te Brussel.

De Tijd bevestigt de mededeling van de Stem uit België, dat de Oostenrijkse priester, die na een tocht door België o.m. heeft geconstateerd, dat de burgerlijke bevolking niet heeft deelgenomen aan de vijandelijkheden tegen de Duitsers, de heer Aloysius van den Bergh is. "Onjuist is echter, dat hij reeds sedert twintig jaar in Oostenrijk zou verblijven, waar hij zich liet naturaliseren. Eerst vijf à zes jaar geleden vertrok hij uit Nederland naar Hongarije, waar hij enkele jaren verbleef, om zich vervolgens in Wenen te vestigen, waar hij beneficiant is van de "Verein für den Katholischen Klerus". Onze lezers zullen zich herinneren, dat wij een paar maanden geleden tegen de mededelingen van het blad Politiken over de officiële zending van bedoelde priester door kardinaal Piffli onmiddellijk hebben gewaarschuwd, als zijnde ons daarvan niets bekend. Het karakter van de in België gehouden enquête kon geen ander zijn dan het verkrijgen van die inlichtingen, welke uit de aard der zaak, tot dusver in Oostenrijk en Duitsland onbekend bleven, en die slechts verstrekt konden worden door de kerkelijke overheidspersonen en de Belgische getuigen, wiens mededelingen niet door de Duitse autoriteiten openbaar zijn gemaakt.

Donderdag 9 september 1915 – avondeditie

Postwissel- en postverkeer met België.

Het Duitse gezantschap in Den Haag deelt het volgende mede, dat het van ambtelijke zijde uit Brussel betreffende het postwissel- en postverkeer naar België heeft ontvangen.

Aan het postwisselverkeer met Nederland nemen alle plaatsen in het gebied van het generaal bestuur en de steden Aalst, Oudenaarde, Brugge, Gent, Kortrijk en Zottegem deel. Van dat verkeer zijn slechts buitengesloten die plaatsen in het gebied van het generaal bestuur, die in het afgesloten gebied ten westen van Doornik liggen; naar Doornik zelf kunnen postwissels verzonden worden.

Tot het postverkeer met Nederland zijn in België tot dusver slechts Antwerpen, Brussel, Hasselt, Luik, Turnhout, Verviers (met 6 voor- en omliggende plaatsen) en Welkenraedt toegelaten. Voor mededelingen van persoonlijke aard zijn slechts briefkaarten, voor uitsluitend handelsmededelingen, brieven van ten hoogste twee zijden met de daarbij behorende (zakelijke) bijlagen toelaatbaar. Daar het overige deel van België niet tot het postverkeer met Nederland is toegelaten, bestaat voor zendingen van daar via een tussenpersoon in een der genoemde steden, geen uitzicht op bestelling en teruggave.

Uit België.

Het Belgische Staatsblad bevat het volgende Koninklijk Besluit:

Gezien artikel 114 van de grondwet, waarbij bepaald is dat een pensioen ten laste van de openbare schatkist enkel krachtens een wet kan verleend worden; gezien artikel 26 van de grondwet welke de uitoefening der wetgevende macht aan de koning, aan de kamer van volksvertegenwoordigers en aan de senaat opdraagt; gezien de onmogelijkheid de wetgevende kamers bijeen te roepen; op voorstel van onze ministerraad, wij hebben besloten en wij besluiten:

Artikel 1. Alle militairen van een rang beneden die van officier, dit tot lid van de Kroonorde werden of zullen worden benoemd, uitgenomen de dragers van palmen en medailles, zullen een onvervreemdbaar en vrij van gerechtelijk beslag jaarlijks pensioen van 100 frank genieten, dat zal aanvang nemen vanaf de datum waarop zij dit ereteken verkregen. Dit pensioen kan samengaan met een uit anderen hoofde verworven pensioen. Het zal ophouden wanneer de militair tot de graad van officier in het leger bevorderd wordt.

Art. 2. De hoedanigheid van lid van de Kroonorde en het daaraan gehecht pensioen worden ontnomen of opgeschort om dezelfde redenen als die waarom, naar de strafrechtelijke wetten, de rechten van Belgisch burger ontnomen of opgeschort worden.

Art. 3. Onderhavig besluit zal kracht van wet hebben vanaf de dag van zijn bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

Het zal aan de bekrachtiging der wetgevende kamers onderworpen worden, zodra deze zullen kunnen vergaderen.

Art. 4. Onze minister van oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit.

De Duitse overheid te Antwerpen heeft thans een bevel uitgevaardigd ingevolge hetwelk handelaars en particulieren aldaar, die meer dan 300 liter wijn in bezit hebben daarvan onder mededeling van de juist hoeveelheid, kennis moeten geven aan die overheid. Tevens moeten zij de inkooprijks van de wijn opgeven. Een en ander ter vaststelling, zoals het in het voorschrift van de Duitse overheid heet, van de aanwezige voorraden.

Ingezonden stuk.

Zeer geachte redactie,

De "Vlaamse Post" van Gent bevestigt in zijn nummer van 31 augustus dat ik aan de vervlaamsing van de Hogeschool van Gent verzaakt heb, en Dr. J. D. Domela Nieuwenhuis Nyegaard brengt in "De Toekomst" van 4 september een praatje in omloop over een onderhoud, waarin onze koning mij zou hebben gezegd, dat hij niets voor Vlaanderen kan doen omdat Frankrijk, zijn eigen regering en ook Engeland het hem beletten.

Beide berichten komen uit dezelfde hoek en beide zijn volkomen onjuist. Er is door mij geen enkel woord gezegd noch geschreven dat de indruk kan geven, dat ik mijn Vlaams programma van voor de oorlog heb losgelaten, en bedoeld gesprek met onze koning is van de eerste tot de laatste letter verzonnen. Daarop geef ik u mijn erewoord.

De verspreiders van deze berichten weten ten andere zelf heel goed dat zij onwaar zijn. Het zijn, helaas, niet de enige onjuiste verhalen, welke zij in de Vlaamsgezinde middens verspreiden. Het is een systeem, en het wordt met overleg toegepast om het gemoed van de Vlaamsgezinden in België te vertroebelen, ze door laster te onttrekken aan de invloed van deze welke ze leiden op de rechte weg der vaderlandse getrouwheid, ze te prikkelen tot verzet tegen onze wettige regering en ze door wanhoop te drijven in de richting van de Duitse sirene ...

Wat ook deze heren tegen mij persoonlijk mogen ondernemen, het deert mij niet. Het geloof in mijn eerlijke en volhardende liefde voor ons Vlaamse volk, zal bij dit volk langer duren dan hun onwaardige campagne. Maar ik heb op hun praktijken eens de aandacht willen vestigen, omdat zulke middelen niet worden gebruikt voor zuivere doeleinden.

Met dank voor inlassing en met de meest oprechte hoogachting.

Frans van Cauwelaert

Duitse oorlogsliteratuur over België.

Brussel, 5 september.

De punten uit het boek van Rauscher (Belgien heute und morgen), die ik wat uitvoeriger wil behandelen, betreffen zijn beschouwingen omtrent Vlamingen en Walen en de houding, welke de Duitsers vooral tegenover de eerste van deze beide groepen moeten aannemen. Daarmee neem ik voorlopig afscheid van de dagboeken van deelnemers aan de oorlog en van de werken van hen, die het Belgische oorlogsterrein bezochten, en begeef mij weer op een terrein, dat ik reeds in vorige stukken van deze artikelenreeks betreden heb; ik zal dan tevens gelegenheid hebben, na Rauscher's beschouwingen, enkele nieuw verschenen werkjes over de Vlaamse vraagstukken nader te onderzoeken.

Rauscher drukt zich aldus uit: Zeker, de Vlamingen waren eens de Walen in beschaving ver vooruit, maar sedert de Walen hun erfdeel onder de grond ontdekten, hebben zij bliksemsnel bijgeleerd en zij zijn nu een der handigste en vlijtigste volkeren, terwijl de Vlamingen hun nieuwe toekomst pas voorbereiden. Zeker, de Vlamingen zijn oorspronkelijk uit dezelfde stam als wij (de Duitsers) gegroeid, maar wij hebben ze steeds verder laten wegdrijven, zonder een vinger voor ze uit te steken; en sedert er voor de laatste keer een politieke band tussen hen en ons bestond, zijn zij tot politieke katholieken en is het Duitse rijk (tenminste met een onjuiste definitie) tot "protestantse voorhoede" geworden. De Vlamingen hebben met de Walen economische belangen, een lange geschiedenis, de godsdienst en

heden ten dage een zwaar noodlot gemeen. Zelfs dat alles kan een wederkerige haat niet van de ene dag op de andere verbreken.

Daarbij komt de ongelukkige en tegenstrijdige omstandigheid dat Vlaanderen, door de strijd om Antwerpen en de reuzenslag in West-Vlaanderen, veel meer te lijden kreeg dan Walenland. Zullen wij ons voldoende voor fantasieën kunnen hoeden, waaraan onze politiek steeds weer lijdt, dikwijls zich stuk stoot, en daarom zo vaak belachelijk wordt? Bloed mag dikker zijn dan water, maar zeker zijn tijd en afwennen sterker dan elke inschrijving in het doopboek. Wij hebben in Duitsland een paar grappige specialisten, die reeds lang bewezen hebben dat Jezus van Nazareth een Germaan was; men zou deze heren willen behoeden voor de gevolgtrekking, dat alle Germanen daarbuiten, bij de verre en nabije verwanten, als Messiassen begroet worden.

Dit is het waarschuwend woord dat Rauscher de idealisten onder zijn landgenoten voorhoudt. En de tegenstelling tussen de Franse propaganda in België en de Duitsers, die geen vinger voor de Vlamingen uitstaken, omschrijft hij aldus.

Wat deden wij tijdens deze ademloze campagne (der Fransen)? We hebben voor onze kolonie in België drie grote scholen opgericht (waarin men voortreffelijk Frans leerde), we hebben ook twee of drie Duitse gastvoorstellingen in elkaar gezet (uit particulier initiatief natuurlijk), we hebben veel zaken gedaan, zo mogelijk onder Franse vlag ... en verder niets! Dat de Vlamingen zich in de strijd tegen de overmacht zo kranig gehouden hebben, is een ander lelijk verwijt voor ons, die niet de Fransen dadelijk hadden moeten germaniseren, maar wiens plicht het geweest was aan het stamverwante volk te tonen: Hier is een groot staatsgebied, dat zich aan u verwant voelt; kom en haal wat ge nodig hebt, of zeg wat wij u moeten brengen!

Stamverwantschap is geen reden voor gelijk maken, maar wel voor onbaatzuchtige hulp.

Waar maar in Europa, gaat Rauscher voort, een als Latijn of Slaaf aan te spreken mens zat, die pakte, zekerder als de beste sorteermachine, Latinisme of Panslavisme beet, stopte hem in verenigingen en partijen, vervulde hem met haat en minachting voor de omgeving van andere aard, riep hem dag aan dag bij zijn grote naam en blies hem de brandende wens naar een eigen nationale universiteit in, ook zelfs wanneer het inrichten van een volksschool zich natuurlijker aan zijn beschavingshoogte zou hebben aangepast. Het pangermanisme declameerde en zocht in de namen der vreemdste steden naar Duitse taalwortels. Zijn tegenstanders wonnen kracht en hij ... onderwerpen voor filologische dissertaties; dat hij daarbij als de spelbreker werd uitgekreten sprak vanzelf, aangezien zelfs stamverwante volken zich tegen die breedsprakige bronnenstudie van hun zielen ernstig verzetten.

Met deze scherpe woorden leidt Rauscher zijn landgenoten in het "Belgische probleem" binnen; woorden, die verfrissend afsteken tegen de verheerlijkende frazen in natafelredestijl, waarmee de meeste van zijn landgenoten in deze tijden deze en andere vraagstukken plegen te benaderen. De meesten toch kunnen zich van hoogdravende ontboezemingen en overdreven voorstellingen niet vrij maken bij het beoordelen van de vraag, welk net het Germaanse volksdeel der Belgen en het "Deuschtum" wederzijds voor elkaar zouden kunnen hebben; zij zien de verschillen en de nuances niet, en zijn altijd weer geneigd "Vlaming" met "Duitser" te vereenzelvigen. "Vlaams" door "Duits" te vertalen.

Uit een enigszins andere hoek beschouwen de Nederduitsers de kwestie, daar zij, meer gewoon deze vragen te behandelen, zich zeer goed rekenschap geven van het verschil dat er tussen Hoog- en

Nederduitser bestaat, bij een overigens volledige verwantschap van denken en voelen op algemeen Duits gebied.

Een spreektrumpet van deze zienswijze is Hans Friedrich Blunck in zijn brochure *Belgien un die niederdeutsche Frage*, waarin hij het vraagstuk trouwens, en gelukkig, alleen van de niet-politieke zijde wenst te bezien, want – zegt hij – andere en gewichtiger vragen, die wij Nederduitseren bijna vergeten waren, zijn met de bezetting van België weer herleefd. Eeuwenlang hebben sterke economische en geestelijke banden de Nederduitseren, de Dietse landen in het noordwesten verbonden. Van de tijd der Hanze, van de tijd van het almachtige Holland tot de laatste eeuwwisseling bleef onze aard gelijkvormig, zelfs nadat de politiek reeds lang verschillende grenzen had getrokken. En de gemeenschappelijke kunst, de taal en de bijna plechtige denkwijze en levensbeschouwing der Nederduitseren hadden tot in onze tijd een streven naar inniger geestelijk verkeer geschapen, dat boven alle partijen en hartstochten stond. Dat moeten wij aan hen zeggen en herhalen, die het België van heden alleen uit economisch en politiek oogpunt bezien.

Twee vooruitgeschoven posten van de Nederduitseren vergelijkt Blunck steeds weer op inderdaad verrassende wijze; Sleeswijk-Holstein dat pas in 1866, na een strijd van bijna duizend jaar tegen de Denen, weer in de grote Duitse familie terugkeerde, en Vlaanderen, de mark tegen Frankrijk, welke voorpost haar lot na deze oorlog bezegeld zal zien.

Uitvoerig beschrijft Blunck hoe Vlaanderen voor de Germaanse beschaving dreigde verloren te gaan, welke aanvallen het in de loop der tijden van Franse zijde te weerstaan had; en ook in deze bladzijden vindt men menige scherpe en treffende opmerking, menig bewijs van juiste en frisse kijk op de zaken. Ook Blunck verwijt zijn landgenoten, dat zij zo weinig voor de Vlamingen deden; de Duitse

kolonies in België, schrijft hij, hebben nauwelijks iets voor de toenadering tussen Duitsers en Vlamingen bijgedragen. Met de zelfverloochening van de Duitser uit het jaar 80 zijn onze kooplieden naar België gekomen; verachtelijk scheen hun de “platduitse” taal der grote masse en hun enig doel was goed Frans te leren. Velen van hen werden, na hun fortuin te hebben gemaakt, franskiljons en hebben met de geloofsijver van overlopers Vlamingen en Duitsers vervolgd. Nauwelijks een van hen heeft ingezien dat hij boven zijn succes als koopman uit, als opvolger van Arndt en Hoffmann naar België kwam. Zij zijn het die verbittering opwekten, en verwoestten, onmiddellijk verwoestten, wat met zoveel moeite gezaaid was. Hoe dikwijls heeft men de taalwensen der Vlamingen niet voor de voeten geworpen, dat zelfs de Duitse scholen te Brussel en Antwerpen, hun naaste taalverwanten overwegend Frans onderwezen?

Het is nu de tijd, meent Blunck, de verloren schade in te halen; het zal moeilijk zijn, want er heerst nu verbittering. Maar, zegt hij, wij zijn heden de erfgenamen van de Duits-Romaanse grensstrijd geworden; alles wat wij voor de Vlaamse gedachte winnen, is middellijk winst voor ons zelf, terwijl tijd en beschaving zullen beslissen, in hoeverre het Hoogduits zijn bemiddelende rol in Nederduitsland zal doorvoeren.

Maar vooral ... geen afhankelijkheden, die niet in de geschiedenis zelf hun grond vinden, want hiertegen verzetten zich politieke redenen, zoals bv. de plaats van Holland buiten het rijk en de neiging, welke sommige kringen, daar te lande naar Engeland hebben. Neen, geen politieke band tussen de Nederduitse volkeren, die is onmogelijk, maar wel geestelijke toenadering.

Dit zijn enige losse grepen uit het aan gedachten zo rijke boekje van de bezadigde Nederduitser Blunck.